אפשייד אוו. לכבוד ח. גרינבערג היינט 9 אוונט אין פאלקס-שול. אלע פריינט געלאדן

אויפזוכט: אידישע פאלקס שול געזעלשאפט

זון אויפגאנג — 4.24.
זון אונטערגאנג — 8.27.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנארע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאג

אידישע וואכרט

THE ISRAELITE PRESS

וועטער: קלאר און וואכרים

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

Vol. 21, No. 106. Winnipeg, Mon. June 1, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג טז' סיון, תרצ"א

נאך פיר דזכאבארישע שולן אפגעברענט

גאווערנאר פון מישיגאן שרייבט אונטער רעגיסטראציע ביל

200 טויזנט אויסלענדער וועלן זיך דארפן פארדעגיסטרירן אין משך פון צוויי חדשים צייט. — פאניק צווישן אויסלענדער, וואס האבן מורא פארן פאספארטן סיסטעם. — קאמף צו דערקלערן ביל אומקאנסטיטוציאנעל

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואכרט" פון "איטא")

דעטראיט, מיש., יוני 1 (איטא). — לעגאלע קרעפטן, אונטער דער פירערשאפט פון טעאדאר לעווין, ארגאניזירן זיך פאר א קאמף וואס עפנט זיך היינט אינדערפרי אין גריריכט, צו דערקלערן פאר אומקאנסטיטוציאנעל דעם צווייטן רעגיסטראציע ביל וואס איז אנגענומען געווארן פרייטאג פון'ם גאווערנאר ברוקער.

דערווייל גרייט זיך דער שטאט-קאמיטעט פאר געזעלשאפטלאכער זיכערקייט, אסקאר אלאנדער, אנצופאנגען די רעגיסטראציע פון די פרעמדגעבארענע אזוי ניך ווי די נייטיקע פארמען, וועלן זיין פארטיק פון דרום.

דער ביל גייט גלייך אריין אין קראפט, און עס ווערט געהאפט צו פארדעגיסטרירן 200 טויזנט אויסלענדער אין משך פון זעכציק טעג צייט.

דער אטארני דזשענעראל, מר. וואורהיז, האט דערווייל ניט קלאר געמאכט זיין שטעלונג צום ביל פון'ם לענאלן שטאנדפונקט, טעאדאר לעווין האט אבער שוין גרייט די פאפירן מיט וועלכע ער וועט זוכן אן "אינדזשענקשאן" קעגן דעם איינפיר פון דעם דאזיגן ביל אין קראפט.

די פרעמדגעבארענע אינ'ם שטאט זיינען דערווייל אין א היסטעריש צושטאנד, און זיי ציטערן, אז דער רעגיסטראציע סיסטעם וועט זיין נאך ערגער ווי דער אמאליקער רוסישער פאספארטן סיסטעם.

היינט האט זיך אנגעהויבן דער זיבעטער צען-יאריקער צענזוס איבער גאנץ קאנאדע

אלע ענטפערס אויף די פראגעס פון די ענומעראטארן זיינען שטריינג קאנפידענציעל.

היינט פאנגט זיך אן איבער גאנץ קאנאדע דער זיבעטער "צען-יאריקער צענזוס" פון דער באפעלקערונג, און אן ארמיי פון דער צענדליקער טויזנטער ענומעראטארן וועלן באזוכן יעדע הויז אין לאנד, צו פארשרייבן די באפעלקערונג.

דער צענזוס באשריינקט זיך אבער ניט בלויז אויף דער באפעלקערונג, נאר אויך אויף די באשעפטיקונגען און פארמען פון לאנד, און די צענזוס פאפירן וועלן דערנאך נעבן א געוויסן בליק אויף דעם עקאנאמישן מצב אין לאנד.

דער דערפאלג פונ'ם צענזוס היינגט אין דער גרעסטער מאס אפ פון דער מיט-ארבעטערשאפט פון יעדן ברינער. דר. ענס-פערס וואס ווערן געגעבן זיינען שטריינג דרינגענד געבעטן צו געבן אפנהארציקע און פינקטלאכע ענטפערס. אין קיין פאל טארן די ענטפערס ניט באנוצט ווערן קיינן דעם ברינער, אפילו ווען ער זאל אין זיי אנגעבן אן אומגעזעצלאכע באשעפטיקונג, אדער ער זאל אנגעבן זיין אמת'ע הכנסה, בעת ער האט דעם שטייער אינ'ם ספעקטאר אנגעגעבן אנדערע ציפערן.

אין פאל פון פארכטערס און געשפטס-לייט שטעלט זיי דער צענזוס א גרויסע צאל פראגן בנוגע זייערע באשעפטיקונגען. אבער יעדן ברינער וועלן געשטעלט ווערן אמווייניקסטנס די פאלגנדיקע 24 פראגן:

1. אייער נאמען און וואו איר וואוינט.
2. אין אייער היים אן איינגענע אדער א נערונגענע.
3. די ווערט פון אייער היים, אדער וויפיל רענט צאלט איר.
4. וויפיל צימערן אין הויז און פון וועלכן מאטעריאל איז זי געבויט.
5. האט איר א ראדיא אין אייער היים?
6. וואס זייט איר אין דער פאמיליע (הויפט, ווייב, זון און א. וו.)
7. מין (מענלאך און ווייבלאך).
8. ניט פארהייראט, פארהייראט, גע'נט, אלמן אדער אלמנה?
9. אייער עלטער ביים לעצטן געבורטס-טאג.
10. וואו געבארן געווארן.
11. וואו איז אייער פאטער געבארן געווארן.
12. וואו איז אייער מוטער געבארן געווארן.
13. ווען זייט איר געקומען קיין קאנאדע (אויב אן איינגעוואנדערטער).
15. וואס איז אייער נאציאנאליטעט?
16. אייער ראס אפשטאם און פון וועלכן לאנד שאמט אייער פאמיליע.
17. קאנט איר ריידן ענגליש? פראנצויזיש?
18. וואס איז אייער מוטער שפראך.
19. פון וועלכער רעליגיע זייט איר א מיטגליד אדער אנהיינגער.
20. קאנט איר לייענען און שרייבן?
21. וויפיל חדשים געווען אין שול פון סעפטעמבער 1, 1930 (אין פאל פון א קינד פון שול עלטער).
22. אויב איר באשעפטיקט זיך, וואס אין אייער באשעפטיקונג?
23. אין וועלכער אינדוסטריע זייט איר באשעפטיקט?
24. זייט איר אן ארבעטס-געבער, אן אנגעשטעלטער אדער ארבעט פאר זיך? די פאלקס-ציילונג, ווערט אפגעשאצט, וועט אנהאלטן ארום זעקס וואכן צייט.

אראבער פאדערן פולן אפשטעל פון אידישער אימיגראציע

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ירושלים, יוני 1 (איטא). — דער פולער אפשטעל פון דער נאצער איינוואנדערונג קיין ארץ-ישראל אין די גרינדונג פון א רעגירונג פארארגאניזירט צו די דער-ווייטערע פארשייער פון פאלץ, זיינען צוויי פון די פינף וויכטיקסטע פארערונגען אויס-דערקיקט אין א בריוו פון דער אראבישער עקזעקוטיווע, וואס באלייט דער עקזעקוטיווע מעמאראנדום איבער לארד פאס פילדס וויינס פאפיר פון לעצטן אקטאבער. — ווי עס ווערט באקאנט צו דער "איטא", דער בריוו מיט'ן מעמאראנדום זיינען נעכטן אפגעשיקט געווארן צו דער מאנדאטן קאמיסיע.

פיקניק אין זאנענפעלד קומענדיקן זונטאג

ווי מען מעלדעט אונז, וועט דער קולטור קלוב פון דער פאלאנע זאנענפעלד, פאסק., דורכפירן א פיקניק קומענדיקן זונטאג, יוני 7טן, ארום דער שול.

א רייכע פראגראם פון ספארט ווערט אראנזשירט, איינשליסלעך פוטבאל, בייס-באל, ראנגל, שפרינגען, לויפן פייטינג און א. וו. א בופעט וועט סערווירן צו בייסן און געטראנקען. אין אונט וועט דורכגעפירט ווערן א פראגראם און א טאנץ אין זאל פון שול.

אלע אידן פון אומגעגנט און פון עס-טעווא זיינען געבעטן צו קומען צו דעם יום-טוב.

היינט אפשייד אונט פאר חיים גרינבערג

אונטער אויפזיכט פון דער אידישער פאלקס-שול געזעלשאפט ווערט היינט, 9 אויגיגר, געגעבן אן אפשייד אונט לכבוד חיים גרינבערג, וועלכער האט דא געגעבן א סעריע פון צען לעקציעס.

די פאלקס שול געזעלשאפט לארעט אייז אלע פריינט צו קומען פארבריינגען אן אונט מיט דעם חשוב'ן נאסט און זיך בעזענענען שטאט. די פארזאמלונג וועט זיך אנפאנגען פונקט 9 אוונט.

אנטיסעמיטישער קאמפיין פאר-שפרייט זיך אין דרום-אפריקע

מעקסיקאנער אידן ציטערן פאר היינטיקער דעמאנסטראציע

מעקסיקא סיטי, יוני 1 (איטא). — דער רעגירונג וועלן בייוואוינער די דעמאנסטראציע, אבער דאך האט די רעגירונג ניט געוואלט דערלאזן צו פארמאכן די שפרייט לכבוד דער דעמאנסטראציע און צו שליסן די רעגירונגס אפיסעס. א סך קאמערציעלע הייזער וועלן זיך אבער פארמאכן לכבוד דער דעמאנסטראציע. צערעבנדיק איר אזוי וויכטיקייט.

באריכטן וואס קומען אן ציינג, אז די אנטי-אידישע טענדענצן פארשפרייטן זיך צו אנדערע טיילן פון לאטיינישער אמע-ריקע. אין באנאמא, קאלאמביא, איז אן ערנסטע לאגע געשאפן געווארן צוליב דער וואכסנדיקער אפענער שנאה פון לאקאלע העגדלער קעגן די אידישע הענדלער. די געשעפטס קריינן דארטן האבן זיך געווענדט צו דער רעגירונג פארדרנדיק אימ-גראציע באשרייענקונגען און ספעציעלע שטייערן קעגן אידישע הענדלער.

קליניק קאמפיין אפנע-ליינט ביז יוני 15טן

די דירעקטארן פון דער מאנוט כרמל קליניק בעטן אונז צו מעלדן, אז זיי האבן באשלאסן אפצולייגן זייער נעפלאנטן מיט-גלידערשאפט קאמפיין פאר דער דאזיקער אינסטיטוציע אויף דעם 15טן יוני.

דעם דאזיקן באשלוס האבן זיי אנגענומען מען כדי ניט צו שטערן דעם קאמפיין פון דער תלמוד תורה וואס גייט איצט אן אין שטאט.

מארק-טעג וועלן אפגעהאלטן ווערן יעדע צוויי וואכן אין ניפאווא

מארק-טעג לויט'ן מוסטער פון די יארידן אין דער אלטער היים, ווערן איצט איינגעפירט דא, און יעדן צווייטן דאנערשטאג (ד. ה., איין מאל אין צוויי וואכן), וועט אזא סארט יאריד דורכגעפירט ווערן אין ניפאווא, מאנ., אן ערך פון דריי שעה רייזן פון ווינידפעג, אויפ'ן הויפט-טראקט קיין דאפין.

אויפ'ן מארק דא וועלן נעקויפט און פארקויפט ווערן אלערליי סחורות און פראדוקטן, — פערד, פי, קעלבער, שאף, חזיריס, לעבעדיקע אדער געשלאכטענע ער פות, פוטער, אייער, וואל, פערד-האר, פעלכלאך, מעש, קופער, גרינסן און א. וו. דאס וועט זיין זייער באקוועם פאר די רייזנדיקע סוחרים, איינשפארנדיק די די הוצאות פון ארומפאר איבער די פארמס.

דער ערשטער מארק טאג אין ניפאווא וועט פארקומען קומענדיקן דאנערשטאג, יוני 4טן, און פרעמיער ברעקען און די מיטגלידער פון זיין רעגירונג וועלן זיין ערן-נעסט און וועלן עפענען דעם מארק.

די מארק קאמיסיע פון ניפאווער "באנד אף טרייד" לאדעט העפלאכסט איין צום מארק אלע די וואס וויל קויפן אדער פארקויפן, און זאגט זיי צו די בעסטע און העפלאכסטע באדיינונג וואס זי קאן גאר געבן.

ארום 100 מענשן אומגעקומען אין "וואך-ענד" עקסידענטן אין פאראייניקטע שטאטן

שיקאגא, יוני 1. — ארום הונדערט מענשן זיינען נעכטן אומגעקומען אין די פאראייניקטע שטאטן אין "וואך-ענד" עקסידענטן, — לכבוד דער פייערונג פונ'ם מיליטערישן "אנדייטן טאג".

אין אריזאנא האט געהאט די גרעסטע צאל קרבנות, — 13 אומגעקומענע אין אוטאמאבעל עקסידענטן, אממייסטנס אויפ'ן וועג צו און פון די גרויסע פערד-רייסעס דורכגעפירט אין אינדיאנאפאליס, מיט א גוואלדיקן באזוך פון 150 טויזנט מענשן.

דר מייסטע אומגליקן זיינען פעווען פארארזאכט פון אוטאמאביל'ן. א גרויסע צאל האט זיך דערטרונקען באדנדיק זיך, און אנדערע זיינען אומגעקומען פון אנדערע אומגליקס פאלן.

היינט קאנפערענץ ווענן ארבעטסלאזיקייט

א קאנפערענץ פון דער שטאטיקער פיר-נאנץ קאמיסיע און דער ארבעטסלאזער הילף קאמיסיע ווערט דא היינט אפגע-האלטן צו באטראכטן די ארבעטסלאזיקייט אין לאנד אין שטאט און צו זעען וואס קאן געטאן ווערן ווענן דעם. די קאנפע-רענץ וועט הויפטזאכלאך פארערן פון דער פערדראלער רעגירונג, אז זי זאל פארגרעסערן איר פינאנציעלע שטיצע. ווייל די שטאט האט ניט קיין מיטלען צו פארזאיגן זיך מיט דער ערנסטער לאגע.

איידער אבער מען וועט זיך ווענדן צו דער פערדראלער רעגירונג, וועט מען פריער מאכן קלאר די לאגע פאר דער פראווינציעלער רעגירונג און מען וועט פרובירן באוועגן זי צו טאן מער ווי זי טוט איצט פאר די ארבעטסלאזע.

200 ענומעראטארן היינט טעטיק אין ווינידפעג

ארום צוויי הונדערט ענומעראטארן האבן זיך היינט אינדערפרי ארויסגעלאזט איבער ווינידפעג צו נעמען דעם צענזוס ביי דער ווינידפעגער באפעלקערונג, אזוי גוט ווי עס ווערט נענומען איבער גאנץ קאנאדע. לויט דעם באשלוס אנגענומען פון דער פע-דעראלער רעגירונג.

די ענומעראטארן זיינען צעטיילט איבער פארשיידענע דיסטריקטן אין שטאט און זיי גייען ארום פון הויז צו הויז צו נעמען אינפארמאציע אין אלע פרעגאנען זיינען פארפליכטעט צו ענטפערן אויף אלע פראגן. אויסער די נעמען, דעם געבורט פלאץ, אלן וויפל קינדער מען האט, ווי די רעגירונג אויך וויסן ווענן אייער היים, ווענן אייער בילדונג, און א. וו.

די קאמישענערס וועלכע זיינען באשטימט פון דער רעגירונג אין פיר דיס-טריקטן אין ווינידפעג, בעטן אלע איינוואוינער, נאר זיי זאלן אזוי גוט זיין ניט צו פאר-האלטן צו לאנג די ענומעראטארן, און ענט-פערן אויף אלע פראגן שנעל און פינקט-לאך.

י.מ.ה.א. געווינט סיניאר ראנבי טשעמפיאנשיפ

די עלטערע (סיניאר) בריטיש ראנבי טים פון דער יאנג מענס היבראו אסאסיאיי-שאן איז דערקלערט געווארן פאר דער טשעמפיאן טים פון מאניטאבא פאר'ן יאר 1931.

די אידישע טים האט באזיגט אלע טימס מיט וועלכע זי האט געשפילט היינטיקס יאר, און שבת ביימאג האט זי געזאלט שפילן די לעצטע "גיים" פאר דעם טשעמ-פיאן טיטול, אבער די קענגערישע, לעצטע טים "די גערילאס" איז ניט געקומען שפילן וויזיטן אויס צוליב דעם וואס זי האט גע-צווייפלט אין אירע מעגלאכקייטן צו באנ-זינן די אידישע טים, און אזוי איז די אידישע טים אוטומאטיש דערקלערט גע-ווארן פאר דער טשעמפיאן טים פון מאני-טאבא.

דעם דאזיקן טיטול האט די אידישע טים באמת ערלאך פארדיענט. זיי זיינען עכטע ספארטסלייט און יעדער זיג זייערער איז פון זיי העלדיש אויסגעקעמפט געווארן.

אנגעקלאגט אין מאכן א פארזוך אראפווארפן סי. פי. אר. צוג פון די רעלסן

רעדזשיינע, סאק., יוני 1. — אוגוסט מילער, 22 יאר, א פארמער, איז ארעס-טירט און אנגעקלאגט געווארן אין מאכן א פארזוך אראפצואווארפן פון די רעלסן דעם סי. פי. אר. צוג נו. 2, 2 מייל פון סאמער בעי, סאק., וואו זיין פארם געפינט זיך.

א"י רענירונג ניט ארויס געזעץ צו באשיצן "סקוואטערס"

(ספעציעל פאר "דאס אידישע וואכרט")

ירושלים, יוני 1 (איטא). — א נייער געזעץ וועגן באשיצן די רעכט פון לאנד באארבעטער, ארענדארן אדער "סקווא-טערס" און פאסטוכער איז נאר-וואס אריין אין קראפט. דער געזעץ, וואס אנערקענט דאס רעכט פון אזעלכע אויפ'ן באדן וואס זיי באארבעטן, איז אונטערגעשריבן גע-ווארן פונ'ם הייז-קאמישאנער, פארעפנט לאכט געווארן אין דער אפיציעלער "גא-זעט" און גייט גלייך אריין אין קראפט.

דער געזעץ איז געעיקלט צו באשיצן די אראבישע ארענדארן אויפ'ן באדן אפנע-קויפט דורך די אידן, אבער דער פאקט איז, אז די אידן האבן תמיד באלונט מיט גוטע צאלונגען די אראפגעזעצטע ארענדארן פון דעם באדן וואס זיי האבן געקויפט. כאטש אזא געזעץ האט נאך ניט עקזיסטירט.

קאמף צווישן פאשיסטן אין איטאליע און דעם וואטיקאן נעמט אלץ מער ערנסטע פארמען

מוסאליני פארמאכט קאטוילישע קלובן. — פיר באמבעס געוואָרפן אויף קאטוילישע אינסטיטוציעס

רוים, יוני 1. — דער ברוך צווישן דער איטאליענישער פאשיסטישער רעגירונג און דעם וואטיקאן ווערט אלץ ברייטער, און די באציאונגען ווערן מער אנגעשטריינגט.

פיר באמבעס האבן נעכטן עקספלאדירט ארום פארשיידענע קאטוילישע אינסטיטו-ציעס אין באלאנא, טוריגדיק א סאלדאט פון דער וואטיקאנישער וואך און פארוואונ-דרניק נאך א סאלדאט און א צווילן ביר-נער. דער שאדן צו די אינסטיטוציעס איז אבער ניט געווען קיין באדייטנדיקער.

פרעמיער מוסאליני פירט דערווייל דורך שטריינג זיין באפעל צו שליסן דעם קאטוי-לישן אקציאנס קלוב איבער גאנץ איטאליע, און עס ווערט אפגעשאצט, אז היינט וועלן שוין 15 טויזנט אזעלכע קלובן, מיט א מיטגלידערשאפט פון 500 טויזנט, זיין דערן קאטוילישע קלובן.

נעשלאסן איבער'ן גאנצן לאנד.

דער פאבסט, ריידריק פאר א גרופע הויכע גלחים אין וואטיקאן, האט פאר-ראטן מוסאליניס האנדלונג, דערקלערנדיק אז די קאטוילישע אקציאנס קלובן זיינען אים געווען באזונדערס טייער. ער האט געזאגט אז ער וועט אנגענומען שריט קעגן דער האנדלונג אויפ'ן סמך פון דעם לא-טעראנער טראקטאט צווישן דעם וואטיקאן און דער רעגירונג.

דער קאטוילישער ארגאן "אבסערוואטא-רע ראמאנא" רעכנט אויס א לאנגן צעטל פון אנטי קאטוילישע אויסברוכן, איינשלי-סנדיק איבערפאל אויף מאנאסטירן, אויס-פאטשן גלחים, א פארזוך צו פארברענען דעם ביישאפס פאלאץ אין וואראנא, טרעטן מיט די פיס דעם פאבסטס בילד און פליי-נדיק קאטוילישע קלובן.

פול מיטגלידער פון מאניטאבא קאנען פארקויפן פריי זייער ווייץ

די מיטגלידער פונ'ם מאניטאבא ווייץ-פול האבן געקראגן דאס רעכט צו פארקויפן זייערע ווייץ אויפ'ן אפענעם מארק, און זיי זיינען מער ניט געבונדן מיט'ן קאנטראקט לויט וועלכן זיי זיינען פארפליכטעט צו פארקויפן זייערע ווייץ בלויז דורכ'ן פול. נאטירלאך, וועלן די פארמערס וואס וועלן וועלן פארקויפן זייערע ווייץ דוקא דורכ'ן פול דאס ווייטער קאנען טאן.

דער דאזיקער פלאן איז אנגענומען גע-ווארן פונ'ם פול דירעקטאראט מיט א גע-וויסער צייט צוריק, כדי צו געבן די פאר-מערס א געלעגנהייט צו שאפן אביסל מזומן געלט, אזוי ווי צוליב די נידעריקע פרייזן מוזן די ערשטע פול צאלונגען זיין זייער נידעריק. דער פלאן האט געראפט גוטגעהייסן ווערן פון דער מערהייט ווייץ פול לאקאלן אין דער פראווינץ. די אפשטי-מונג איז שוין דורכגעפירט געווארן, און די מייסטע לאקאלן האבן דעם פלאן אנגענו-מען, אזוי אז ער גייט גלייך אריין אין קראפט.

דער נייער פלאן שליסט אויף איין דעם מעטאד פון "הערשענג, אדער דעם ספעקו-לאטיון פארקויף פאר צוקונפטיקן צושטעל פאר דעם פול גופא.

היינט פרעמיער בענעטס ערשטער בודזשעט

מיט אומגעדולד און מיט א היבש ביסל זארג דערווארט מען היינט איבער'ן גאנצן לאנד פרעמיער בענעטס ערשטן בודזשעט ווען ער וועט פארלייגן היינט פאר'ן פאר-לאמענט. עס איז זיכער, אז זיין בודזשעט וועט אנטהאלטן א היבש ביסל נייע שטייר-ערן און וויכטיקע טאריף השכערונגען.

לופט-פאסט באדינונג וועט אפגע-שטעלט ווערן איבער גאנץ קאנאדע

אטאוואוא, יוני 1. — פרעמיער בענעט האט באשלאסן אפצושטעלן די לופט-פאסט באד-יינונג איבער גאנץ קאנאדע, ווי ס'איז דא באקאנט געווארן לעצטן אוונט.

די גאנצע לופט-פאסט, פון די מאריטי-מע פראווינצן ביז עדמאנטאן, וועט אפ-געשטעלט ווערן מיט משך פון די קומענדי-קע צוויי חדשים, אפשר פריער מיט'ן אויסנאם פון דער רימוסקי-מאנטרעאל ליניע און דער ליניע צווישן מאנטרעאל און אלבאני.

די קאנטראקטן מיט די עראפלאן קאמ-פאניס וועלן בטל געמאכט ווערן לויט א פונקט וואס גיט דער רעגירונג דאס רעכט אפצוזאגן זיך פון'ם קאנטראקט אויב זי נעפינט דאס פאר נויטיק אין די אינטע-רעסן פון'ם לאנד.

די אויזאכן פון אויפגעבן די לופט-פאסט-זיינען די שווערע רעפיציט וואס די באדינונג האט פאראורזאכט פאר דער רעגירונג. דער רעפיציט פאר'ן לעצטן יאר באטרעפט וואסערע זעקס מיליאן דאלאר.

מען האט שוין לאנג דערווארט אז די רעגירונג זאל שניידן די לופט-פאסט באד-יונג, און געוויסע פארקלעערונגען זיינען שוין געמאכט געווארן. מען האט אבער ניט דערווארט, אז די רעגירונג זאל גיין אזוי ווייט, ווי אפצושאפן פאקטישן די גאנצע לופט-פאסט.

אנב - אורחא

פון מארק

ווענן פארשיידענע זאכן

"קאן מען זיך ניט העלפן", — די העברייאישע עלעמענטן, — א ראקאציאנערער אפט. — דער פארערנער חסידישמה. — אונזער ליבער קיימאס.

די רעוויזיאניסטן, הייסט עס, זיינען צום סוף ארויס מיט אפענע דבורים:

זייער פלאן איז, אז מען זאל דערלאנגען דער בריטישער רעגירונג אן אולטימאטום בזה הלשון, —

"גיט איר נאך אונזערע פארערונגען, איז רעכט, אלא ניט"...

נו, וואס טאקע, אז ניט?

אין א הינער שול האבן די נבאים, און פרנסים, און געלערנטע, צוזאמענגעשטעלט א קאנסטיטוציע, אין וועלכער מען האט פארמולירט יעדן איינעמס פליכטן און פריווילעגיעס, — פון דעם נבאי ראשון, ביז דעם שמש.

ריידנדיק ווענן דעם חזנ'ס פליכטן, לויטעט די קאנסטיטוציע:

"דער חזן מוז קומען אין שול אלע שבת ניט שפעטער ווי 9 אינדערפרי. און טאמער קומט ער ניט"...

נו, טאקע, טאמער קומט ער ניט? זאל מען אים דערפאר היינגען? ארויסווארפן פון שול? אדער כאטש שטראפירן עפעס מיט א היבשער סומע געלט?

חלילה, וואס רעדט איר עפעס, דאס זייענען דאך אידישע גזלנים!

"און טאמער קומט ער ניט — — — — קאן מען זיך ניט העלפן"...

***

ווען איך וואלט געווען א מיטגליד פון דער ארטאגראפישער קאנפערענץ, פארן רופן פונ'ם אידישן וויסנשאפטלאכן אינ'סטיטוט אין ווילנע, וואלט איך ווארשיינ'לאך געשטימט קעגן דעם באשלוס אויסצולייגן די העברייאישע עלעמענטן אין דער אידישער שפראך אין אידיש. איך וואלט עס אבער ניט געטאן ווייל איך בין פריי-ציפיעל קעגן דער רעפארם.

אדרבא, איך גלויב, אז אזא רעפארם, וואס זאל פאראייניגאכערן דעם אויסלייג פון די העברייאישע ווערטער, איז זייער נויטיק טאקע צו פארהיטן די העברייאישע עלעמענטן פון פארשווינדן פון דער אידי-שער שפראך.

און ביז אהער האב איך נאך ניט גע-הערט קיין איינציקן לאגישן ארגומענט פארוואס מען זאל זיך טאקע מוזן מוטשען מיט'ן אויסלייג פון די העברייאישע ווער-טער און פארוואס מען זאל ניט אויס-שפרייטן זייער געבריוך דורך דער פאר-לייכטערונג פון זייער אויסלייג. אויב ארגו-מענט זיינען דא, זיינען זיי אסמייסטנס סענטימענטאלע, און זיי קומען געוויינלאך פון מענשן וואס דארפן שרייען וועגן זייער ליבע צו אידיש, ווייל זיי ווייסן, אז מען צווייפלט דערינען . . .

איך וואלט אבער פארט געשטימט קעגן אזא רעפארם, ווייל זי איז צו גענאוגט, און ווייל דער עולם איז צו קאנסערוואטיוו אויף איינצוגיין אויף איר.

מיר קאנען ניט איינפירן קיין איינהייט'לאכן אויסלייג דורך גוואלד מיטלען. ס'איז נויטיק דער אלגעמיינער חסכם אויף דעם.

און מען האט דערווייל געראדט בעסער באגרענעצן זיך אויף רעפארמען, וואס פאר-שטעפען ניט אזוי די טיף איינגעוואורצלטע פארארטייל, און ביסלאכווייז אויסברייט-טערן דאס פעלד, ביז עס וועט קומען די ריי פאר די העברייאישע עלעמענטן.

דאן וואלט עס אפשר מער קיינעם ניט שאקירט.

***

די מאשין איז געקומען צו פארלייכטערן דעם מענשנס פראצע און צו פארשענערן זיין לעבן.

אבער קומענדיק וואס דו ארויס אר-בעטער פון זייערע ארבעטס פאזיציעס און שליידערט זיי אין תהום פון ליידן און נויט

ווען דו דאסף מאשין איז דערשינען צו ערשט אין ענגלאנד, האבן ארבעטער וועל-כע זי האט ארויסגעווארפן אן איר נוסף געווען דו: ווי האבן בעברעכט אין אנגע-נאנגען מער-ווייניקער די נאנצע צייט. ביז היינטיקן טאג, — אט האבן דא אנטולם הינע ארבעטסלאזע געבראכן א גראב מא-שין וואס טוט, ווי עס דוכט זיך זיי, זייער ארבעט און נעמט ביי זיי אפ דעם שטיקל ברויט און מויל.

מען קאן גוט באגרייפן די שטימונג פון די ארבעטער און מוחל זיין זיי פאר זייער אויסברוך פון צארן.

אבער זיי מאכן פארט א שווערן טעות, און דער דאזיקער אקט, פון ברעכן מא-שינען, איז דורכאוס א ראקאציאנערער.

די מאשין האט באמת פאר די לעצטע הונדערט יאר גאר אן א פארגלייך דער-הויבן דעם מענשלאכן לעבנס שטייגער פון דעם ארבעטער זעלבסט.

און אויב זי טוט שארן, איז דאס ניט איר שולד, נאר די שולד פון די וואס באר-זיגן זי און טרייבן זי אן פאר זייערע איי-גענע פראפיטן, און ניט פאר אלגעמיינע נוצן.

צו ברעכן מאשינען ביי היינטיקן טאג איז א שריט אין דער ריכטונג אויף צוריק, צו שקלאפעריי און לייב-אייגנטום.

***

דאס גלויבן אין רבי'ן, — אין'ם איינע-נעם רבי'ן, — איז איבערגעגאנגען בירושה צו אונזער ראדיקאלן וועלטל.

און אונזערע ראדיקאלן זיינען פונקט אזוי פאנאטיש, ווי זייערע חסידישע על-טער-עלטער זיידעס, און זיי פאלן אריין אין קעלבערנע התפעלות פון יעדן וואורט און פון יעדער תנועה פון זייערע רבי'ס, זעענדיק דערינען נוואלדיקע סתרי-תורה.

און אט דער ראדיקאלער חסיד שוטה, וואלט פונקט-אזוי עוקר בן השורש געווען יעדן איינעם, וואס וואגט ניט צו באגייס-טערן ווערן פון זיין רבי'ס נסים אדער גאר חלילה צווייפלען אין זיי . . .

***

און אנטקעגן דעם וואס איר זאגט'ס אויז עפעס שוין יוני און ס'איז אלץ קאלט.

וואס מיינט איר עפעס, עס וועט זיך אייך זומערן כסדר?

נעגנג שוין אנגעזומערט זיך. שוין צייט א טראכט צו טאן ווענן דעם אנקומענדיקן ווינטער!...

The Gateway of the West

FRIDAY MAY 29, 193

Classified S

PERSON

P. A. TEMPL

807 Electric Railwa Phone 89

KILSHA Auctione

Canada Bldg.

AACTIVE MESS TRANSFI

PH. 26 062

W. G. Fu

27 986

THE ROYAL TF 436 Main St.

SITUATION W

826 MAIN ST

FOR RE

P. O. Box 1

Phone 27 986

PH. 26 062

Canada Bldg.

FOR RE

SITUATION W

Phone 89